

«Театр – ман шапа»

Паллә ентеш

– Театр – ман шапа. Уншан эпё нумай тәрәшнә, унна савнә, җакәнта хамән телейәмә түпнә. Искусство ёсек пек таси нимән тес түк. Театр усала вәрентмест, усалла көрешет. Театр шапах сынна сын хушшинчи туслакта юратава хаклама, ырпа усала түйма, илеме курма, тарватлә пулма вәрентет. Хисепләр театра, унта час-час пулма тәрәшшәр, – тет паян Зоя Димитриевна театр унан пурнасчә пите пысак пәлтерешле пулнике хәпартланса.

Зоя Димитриевна Ярдыкова 1921 ىулхи феврален 5-мешенче Муркаш районенчى Шаптак яләнчә үзүрләнә. Ашшә колхоза көрессине хирәс пулна, аңнан та ачисем әна-кана пахмасар колхоза кәнә, вәренме тыннә. Амаше хут вәренмен тәттәм хәрара пулна.

Муркаши вәтам шкулта сиче сул вәреннә хыссан Зоя Шупашкара театр училищине кайнә. Искусство енне вара шкулта чухнек туртәннә. Художество пултарулах колективен пәркаче төхтәннә. Амаше хут вәренмен тәттәм хәрара пулна.

кенсендечен пәри пулса тәнә.

1940 ىулта Москвада театр институтчы суменче чаваш актер-әсесен студийә усласан Зоя Ярдыкова унта вәренме илесе. Унан пултаруләхне педагогом та, юлташесем та часах асархасчә. Ана студири комсомол организацийән секретарә, унтан профогр пулма суйласчә. Хайен юлташесем пәрле вәл вәрәпә йылвәрләхесене түссе ирттерет. Яла таврансан вара тыйра вырать, вәрман касать. Ахальтен мар ана вәрәпә хыссан «1941-1945 ց. ց.». Таван сөр-шывын аспа вәрци вәхәттәнчә хастар ёсленешене мөдәльпе наградаляшчә.

Студириен вәрене тухсан Зоя Ярдыкова Чаваш академи драма театрын актиси пулса тәрәш, төп рольенче чылай вылья. Сапах та унан кәмәлә режиссурасыннан түртәннә. 1957 ىулта Самарканд театреңе каллех чаваш труппи иеркелесси үзине ыйту хускатсан ку ёсе Зоя Ярдыкова шанса парасчә. Артист-әсес та, сөнә пьесасем та пулман. Театр сүмәнчә актер студийә иеркелесчә, унта вәренме искусства шапакан самраксене яваشتарацчә. Вәсеннә

кәске вәхәтрах актер ёсне вәрентсе җитерме, сцена искуствин вәртәнләхесене үсса пама организаторла пысак пултаруләх, педагог асталәх кирлә пулна. Зоя Димитриевна җавашсан вара тәсталәх та, пултаруләх та ситнә.

Актер асталәхен вәртәнләхесене, сцена искуствин саккүннә Зоя Ярдыкова питех та тәрәшса вәреннә. М.М.Тарханов хәйсемде калаҗине, репетицием ирттерине вәл курса пәччене пәркүнә сыйраса пынга. Пур предметсем та пите лайах ёлкәрсе пынажкер чи пысак стипенди илнә. Художество руководителә пулна май вәл самраксене патриотизмла воспитанни парассине, Таван сөр-шывы юратма, унан иртнә күнсүлнә, геройесене хаклама вәрентесине театран төп задачи тесе шутлат. Самарканд колективла пәрле ана пурнаслас төллөвле ёслет. Театрта ёслене үзүлсөнчө вәл пәр са-

манләха та вәренме пәрахман. Режиссер асталәхнә Зоя Димитриевна Москвада стажировкана кайса та, Ленинградри курсенче та, хайт тәллән та аталантарнә. Чавашсан вара паллә драматургчесем А.Калкан, П.Осинов, Н.Терентьев, җавашсан пекех ытти авторсем Самарканд театреңе түләши – унан пысак ситнәннә. Вәл М.Ухсайн сиче пьесине лартнә. Җаваш шутра куракансен яланлыхах астуса юлна «Кара сильсем», «Чы, сүмәр, сү!», «Элпике тәрри» тата ытти сем та.

Унан ёсне пирен халлә пысака хурса хакларә. Ана Чаваш АССР искуствасен тава тивәслә деятелә ятне пан. Зоя Димитриевна ятне РСФСР тата Чаваш АССР культура ёченесен Хисеп көнекенесен көртнә, ана РСФСР тата Чаваш АССР Верховный Советчөн Хисеп грамотисеме наградаланы.

Р. ИЛЛАРИОНОВА.

Ялти активан активлә пулмалла

Ял тәрәхесене профилактика күнәсем пырасчә

Самракасси ял тәрәхеси профилактика күнә район администрациин пүсләхе үзүнчә профилактика Канашен, районити үзүнчә үзүннисене тата вәсэн прависене хүтлекен комиссиян тата ял тәрәхеси профилактика Канашен пәрлехи ларәвәнчен пүсләнчә. Ял тәрәхен пүсләхе Ю.А. Кожевников палләртә тәрәх учетра таракан әнәсар җембесем ку тәрәхе 8. Вәсэнчән хәшесене ларура пәнхә тухнә хыссан кашнин киләнчә пулчә профилактика күнне хутшәнәкансем. Җаванна пәрлех опекунсен җембесене пулса вәсэн пурнасле та паллаштар. Мәнле пәттәмләтү тума пулать-ха җакан хыссан?

ТӘВАН АЧАСЕНЕ ТӘВАН ТЕСЕ ШУТЛАМАСАН...

– Ёссе-җапкаланса сүрәмес тәп-иң, – тет Высәлкә Хуракасинче пурнакан хәрәрәм. Районти үзүнчән ачасеме вәсэн прависене хүтлекен комиссиян членесем вәсэн килнә пынә чухне 2 хутчен хәр арәм үсөр выртна тәсләп пулна.

Теләе-и, хурлака-и, ашшәмашне сүламалла туман җава ачасене. Җак ача ашшәмаше хәр ачыне пулайша тәнә пулсан Чаваш патшалык университеттән вәренне кәнә хәр ача вәренме пәрахна пулчә-ши вара? Үкә-тенкә, кирлә сәнүпе вәхәтра пулайша пулсан?

– Ачуна садикран килсен мән җитерен? – ыйтәмәр Сәньял Очакинче пурнакан хәрәрәм, җана та комиссиян пәнхә тухнә хыссан киләнчә. Килте җимелли нимән тес үзүнчә.

– Тәвансем илсе килсе парат-пәр терә-ха, – пулчә хурав.

Хаты тәрәхнине җуралса кай. Ачана хамәрән аппа-йама-кесем тәрәнта сурасчә тесе суратат-пәр-ши вара?

– Ес тупса парәр, каятән.

Юнаштара ура үзине җирән тәрәккан «Свобода» хүснәләх, пур сәртә ачи иеркеллә лару-тәрәура җитәнчә тесе шутлакан җын килте ёс үзү тесе лармасы пуль. Комиссиян пәнхә хәр ача сәнәннә хүснәләх ача кайма сামах пачә.

Шупсәнчи җембесе ашшәмашне кирлә пек пурнаслать теме чөлхе тө җавәнмасы. Ачисем үзине шутлакан ашшәмаш пулсан ачисем шапи та уръхларах пулна пулчә. Шкулта чип-чипер вәреннә ывәлән университета

вәренме көрсөн пәрахма тивр. Җул үзине җирән, хулара ыссе пур-рәма укса кирлә вәт. Пирс мәйәрләнәрса ниста ёслемесөр килте ларакан амәнше ку шухаш-лаптарман пулмалла. Паян шкула үзүрекен ачашән түвәсекен пенси уксып амашшәп икә ывәләсөр пүсне хулара пурнакан тәвәнен ачи - вәл питтәрсе пурнаш.

– Камран кайса ыйтас вәсэн пәр татак җакар? Кам пулайшә сирән ачарсөнене, эсир мар пулсан?

те пулмарә.

– Тахсантапх курман ана, – төрәс пәр ял ыннысем.

Ачисем эрек черкките улаштарнә тәрәхнә төрәс җембесене та арсынта хәрәрәм ял тәрәхне чөнгерсөн та пымарәс, килне та пүттәрсе тухса шаваннә.

ЫТАРАЙМИ ИЛЕМЛӘ ЧУН-ЧЕРЕСЕМ

Ачисем эреке улаштарнә, вәсэн үзине шутламан ачисен таван ашшәмашсендечен җирән пәттәрләр пекех үйрәлсә тәрәссе эпир пулна опекун җембесим. Наталья Эдуард Поликарповсөн хайен 3 ача. Көсөнни 2 үзү та түләрман-ха. 30 сүлтән кашт иртнә хәрәрәм ял мәкен 2 ачине опекана илнә. Хайен хүттине илнә пәр җекләрчә. Тепри лицеяра вәренет. Җак үзине та пултарулә җембесен үзүрчө хайен ачисем валли та, опекана илнисен валли та условисен үйләт пур. Кашнин хайен пүләмә, душ көмелли кабина, кухня, столовар... Картиш тулли вылья-чөрлөх усрасчә. Ак камсөнчен тәсләх имләләр үзүрчө.

– Етата А.Г. Алексеева илер. Машәрән үзү синчи инекке сухатна хыссан хайен 4 ачине та, машәрән шалләнне та юратса пәхат арсын. Асламашшән Лидия Вениаминовнәшән та мәнүкесем – пурнасласчә.

– Ялала сума хатөрлөнетеп-ха, – төрә вәл. Хайен опекана илнә арсын ачине тәрәхнәләр опекунна пурнакан аппашне таван хәр ачине вырәнне курса ана пулайшма хатөрлөнесчә. Алексеевсөн пек ырән чунлә үзине ытларах пулсан җирән.

Комиссиян членесем ана та юнаштара хүснәләх ача сәнәннә.

Шкулта үзүрекен хәр ачине пәччен пәрахса хаваракан тәрәхнәләр-ха. – Ялала сума хатөрлөнетеп-ха, – төрә вәл.

Комиссиян членесем ана та юнаштара хүснәләх ача сәнәннә.

Шкулта үзүрекен хәр ачине пәччен пәрахса хаваракан тәрәхнәләр-ха. – Ялала сума хатөрлөнетеп-ха, – төрә вәл.

Комиссиян членесем ана та юнаштара хүснәләх ача сәнәннә.

Шкулта үзүрекен хәр ачине пәччен пәрахса хаваракан тәрәхнәләр-ха. – Ялала сума хатөрлөнетеп-ха, – төрә вәл.

Комиссиян членесем ана та юнаштара хүснәләх ача сәнәннә.

Шкулта үзүрекен хәр ачине пәччен пәрахса хаваракан тәрәхнәләр-ха. – Ялала сума хатөрлөнетеп-ха, – төрә вәл.

Комиссиян членесем ана та юнаштара хүснәләх ача сәнәннә.

Шкулта үзүрекен хәр ачине пәччен пәрахса хаваракан тәрәхнәләр-ха. – Ялала сума хатөрлөнетеп-ха, – төрә вәл.

Комиссиян членесем ана та юнаштара хүснәләх ача сәнәннә.

Шкулта үзүрекен хәр ачине пәччен пәрахса хаваракан тәрәхнәләр-ха. – Ялала сума хатөрлөнетеп-ха, – төрә вәл.

Комиссиян членесем ана та юнаштара хүснәләх ача сәнәннә.

Шкулта үзүрекен хәр ачине пәччен пәрахса хаваракан тәрәхнәләр-ха. – Ялала сума хатөрлөнетеп-ха, – төрә вәл.

Комиссиян членесем ана та юнаштара хүснәләх ача сәнәннә.

Шкулта үзүрекен хәр ачине пәччен пәрахса хаваракан тәрәхнәләр-ха. – Ялала сума хатөрлөнетеп-ха, – төрә вәл.

Комиссиян членесем ана та юнаштара хүснәләх ача сәнәннә.

Шкулта үзүрекен хәр ачине пәччен пәрахса хаваракан тәрәхнәләр-ха. – Ялала сума хатөрлөнетеп-ха, – төрә вәл.

Комиссиян членесем ана та юнаштара хүснәләх ача сәнәннә.

Шкулта үзүрекен хәр ачине пәччен пәрахса хаваракан тәрәхнәләр-ха. – Ялала сума хатөрлөнетеп-ха, – төрә вәл.

Комиссиян членесем ана та юнаштара хүснәләх ача сәнәннә.

Шкулта үзүрекен хәр ачине пәччен пәрахса хаваракан тәрәхнәләр-ха. – Ялала сума хатөрлөнетеп-ха, – төрә вәл.

Комиссиян членесем ана та юнаштара хүснәләх ача сәнәннә.

Шкулта үзүрекен хәр ачине пәччен пәрахса хаваракан тәрәхнәләр-ха. – Ялала сума хатөрлөнетеп-ха, – төрә вәл.

Комиссиян членесем ана та юнаштара хүснәләх ача сәнәннә.

Шкулта үзүрекен хәр ачине пәччен пәрахса хаваракан тәрәхнәләр-ха. – Ялала сума хатөрлөнетеп-ха, – төрә вәл.

Комиссиян членесем ана та юнаштара хүснәләх ача сәнәннә.

Шкулта үзүрекен хәр ачине пәччен пәрахса хаваракан тәрәхнәләр-ха. – Ялала сума хатөрлөнетеп-ха, – төрә вәл.

